

Novo pokoljenje radničke omladine

S ATOVI su isusovačkog kolegaji u Godinne-u već davno odbili devetu, a prostrana se zavodska kapelica sada istom — u te prvijence noći — stala da puni. Ne ulaze to redoviti gojenci; njih su uskršni praznici razasuli širom Belgije. Na njihova se klecala spuštaju i ostaju nepomični u molitvi plećati i stasiti mladići, koji su sad pojedince sad u većim ili manjim skupinama — kao su ih već vlak, autobus ili dvokolica donijeli, — pridolaze i zauzimaju pripravljena mjesta u Očevoj kući. Na licu i na rukama čita im se, da su još prije sat dva bili zaposleni oko svojih strojeva, da se još nisu pravo ni oprostili od svojih radionica, da još nisu ni dospjeli čestito se otresti garave prašine svojih rudnika.

Sabrali su se ti borci i vođe pojedinih okružja, da sudjeluju — i to vrlo aktivno — na naučnom tečaju, što ga njihova poletna organizacija Radničke Kršćanske Omladine priređuje redovito svake godine.¹ Cvijet je to onih gustih tisuća radničke omladine, što je oni zastupaju, kvasac one goleme radničke mase, koju oni neprestano obrađuju: kršćansku zanose za apostolat, a pogansku krste.

Glavni tajnik, drug Meert, najavi, da su svi stigli: njih kakove dvije stotine na broju. — Trenutak, dva i na propovijedao-nici se pojavi kanonik Cardyn, osnivač i duša tih prodornih legija. Nekud plašljivo, ispresijecano ispadaju prve rečenice; pogled je sad odsječen mrenom spuštenih vijeda, sad izgubljen u dalekoj neodređenosti. Kao da još traži, da se sabere — ili se pak supreže, da nakrcana vatra prebrzo ne provali. Zaludu! Vatra je užasan i tvrdočlan elemenat, a apostolski je ogranj neumoljiviji od lave.

»Dođi Sveti Duše... i napuni srca naša... dođi Ti svijetlo, što ubijaš svaku tamu... dođi o Ljubavi, kojano obnavljaš lice zemlje, dođi i ispunj naša srca, ispunj srca ovih boraca, svih boraca... svih žosista...« »Vi ste pozvani, da se napunite Duhom Božjim, svijetlom Božjim, da ga unesete u zaprašena gradilišta, u zanemarena gradska predgrađa, u izgubljene radničke četvrti...; na vama je da zavedenim i otpalim radničkim množicama opet objavite socijalno bogatstvo pravoga kršćanstva...; vi ste misionari domaćih krajeva, vjerovjesnici naših tvornica i rudnika... Sidi, Presveti Duše, zapali i pretvori te mlade snage, obnovi preko njih lice zemlje: dà vi ste tu, da preko vas Duh Gospodinov

¹ Organizacija se službeno zove: »Jeunesse Ouvrière Chrétienne«, skraćeno la »JOC«, odatle izveden naziv za članove les »jocistes«, a za pokret ime-nica le »jocisme«. Mi ćemo ih fonetički bilježiti kao »žosiste«.

obnovi lice zemlje, vi ćete obnoviti lice zemlje...« i lava se dalje prolama sve silnija i silnija...

Kad ga čovjek gleda onako zapaljena, onako bezobzirna za svaku konvencionalnost, gdje s toliko upornosti goni tu mladost za ciljevima, koje bi osrednji kršćani brzo proglasili nedostiživima, gdje s toliko sigurnosti — da ne reknem preuzetnosti — upućuje na neodoljive snage, kojima će Sila Svevišnjega nakrcati njihovu nutarnjost, tad se čovjeku neprestano narivava misao, da ima pred sobom ili kakovog neopasnoga zanesenjaka ili — autentičnog sveca. Zaista, malo bliži dodir s tim čovjekom, i Vi pomalo razumijevate inače neshvatljivi uspjeh — da, pravu revoluciju, što ju je proizveo pokret, kojemu je on otac i duhovni akumulator; i Vama biva još jasnijom istina, da svako gibanje zahtijeva vođu, a kršćanska organizovana snaga — da bude uistinu prodornom — još k tomu čovjeka Božjega.

Svakim jutro su ti »naučni dani — les journées d' études«, kako ih s punim pravom okrstiše, započimali izmjeničnom molitvom svećenika i radnikâ: *Introibo ad altare Dei, Ad Deum, qui laetificat juventutem meam*. U tim glasnim zazivima misnikovim i zajedničkim odgovorima prisutnika divno se zrcalila ona duboka i božanska povezanost članovâ Isusove Crkve. Utisak se još pojačao, kad su se u nedjelju i na Blagovijest — 9. IV. ta snažna grla složila u koralnoj »Slavi« i »Vjeronvanju« i to pod vodstvom žuljavog, radničkoga dlana.

Dvorana, u kojoj se predavalo i raspravljalo, svojim je uređajem najbolje otkrivala duh čitave organizacije: žosizam nastoji da bude stopostotno kršćanski, a usto savršeno moderan. On je razumio, da se najvećem Kralju ima služiti najdotjeranijim sredstvima, i da je najdivnija uloga savremene tehnike, što može i smije da svojim napretkom silno pridonese širenju Isusova kraljevstva.

Jedna od njenih tekovina jest propaganda velikim oglasima i zidnim slikama, kojima se utječe na raspoloženje gomilâ. Njima se i najobičnija osrednjost stavlja sučelice bitnim istinama. Gomila malo razmišlja, ona živi od utisaka. Ako nema zdravih, pita se zatrovanima. Zato se sustavnom i ukusnom krašenju prostorija, vještom izrađivanju letaka priklanja osobita pažnja. Svaki puta ukras dvorane mora da krepko i sugestivno izrazi jednu misao, predočiti jedan cilj. Prisutnici moraju da ostave priredbu osvojeni dotičnom idejom. Tako se na pr. u nekom okružju provela anketa i ustanovilo, da se još 714 mladih radnika nalazi izvan svakoga kršćanskog utjecaja. Nekoliko je mjeseci sva ornamentika društvenih prostorija na stotinu raznih načina grmjela žosistima o bratskim skupinama radničkih duša, koje se još premeću u magli i čekaju, da im tko objavi nepoznatoga Krista.

Da oglasi budu što izrazitiji, postoji za njih u svakom društvu posebni odio. Članovi toga odsjeka moraju da neprestano traže novih motiva i vježbaju se, kako da ih prenesu na papir. Za vrijeme zborovanja u Godinne-u priređen je natječaj za oglase: svako je okružje imalo da pokaže, dokle je dotjeralo svoju propagandističku sposobnost. Nakon dvosatnoga rada na samom mjestu, zid se dugoga hodnika vas zakitio golemim risarijama radničkih prstiju. Sve su odavale neobičnu spretnost, a iza nekih se krio umjetnički dar, koji je mnogo iznad prosječnosti.

Smisao i sadržaj žosističkih oglasa najbolje odaje zajednička dvorana. Široki zid pročelja razdijeljen je u dva polja: iz jednoga strše krovovi i dimnjaci začađenih tvornica, na drugom se proteže crvena četvrt radničkog naselja. U sredini se nad njima žari pozlaćeni kalež i sipa nad crne dimnjake i crvene kućerke blagoslovljene hostije. Najrječitiji simbol žosizma: jedina je Euharistija kadra — mi po njoj — da pokršćani i spasi suvremeni socijalni i ekonomijski život. Po ostalim zidovima privlače poglede slični prikazi: mladić u molitvi pred Raspetim, a sa strane krvlju srca pisani zavjet: »Propeti Bože, daj nam snage da za Te osvojimo tvornicu i radničku naseobinu!«; radnik na koljenima u ispovjedaonici, uza nj golema slova: »Jedina je prava ispovijed kadra, da učine svijeti čistim i poštenim«; u umornoj noćnoj tišini, klonuli radnik još jednom izgovara divnu žosističku molitvu i u zadnjim časovima svijesti još jednom prikazuje Kristu svoje žrtve i patnje za obraćenje radničke subraće.²

Idejni apostolat. — Smisao i vječni zakoni rada.

Glavni je tajnik vrlo dobro sazeo svrhu tih »Naučnih dana« u ovo par riječi: »Žosista je prije svega čovjek, koji bistro gleda, koji ima pred sobom jasno zacrtane misli vodilice.«

² U toj organizacijskoj molitvi, koju članovi s dirljivom ozbiljnošću i uvjerljivošću obnavljaju prije svakog sastanka, najočitije se zrcali sva kršćanska dubljina žosističkog pokreta. Stoga je prevodimo cijelu:

»Gospode Isuse, ja ti prikazujem čitav ovaj dan, sav svoj posao, svoje borbe, svoje radosti i svoje patnje. — Daj, da ja i sva moja radnička braća mislimo kao Ti, radimo s Tobom, živimo u Tebi. — Daj, da Te ljubim svim svojim srcem i da Ti služim svim svojim silama. — Kraljevstvo Tvoje zašlo u tvornicu, u radionicu, u ured i u naše kuće. — Daj, Gospode, da duše radnika, koje će danas zadesiti kakova opasnost, ostanu u Tvojim milosti. — I da po Božjem milosrđu radnici, štoto umriješ na časnoj poljani rada, počivaju u miru. — Presveto Isusovo Srce, blagoslovi Kršćansku Radničku Omladinu. — Presveto Isusovo Srce, posveti Kršćansku Radničku Omladinu. — Presveto Isusovo Srce, zavladao kraljevstvo Tvoje po Kršćanskoj Radničkoj Omladini. — Kraljice Apostola, moli za nas!« (50 dana oprosta svaki put.)

To je jedna od bitnih značajki cijeloga žosističkog gibanja: jasna, cjelovita kršćanska ideologija, neosakaćeno primijenjena na sve prilike savremenoga života.

Da budu žosisti i preko njih široki radnički slojevi što bolje osvjetljeni, što dublje prožeti potpunim kršćanstvom, svake se godine svestrano prouči jedno veliko pitanje, koje je onda programom cijelogodišnjeg nastojanja. Najprije se ono u bitnim potezima pretrese na tom tečaju okružnih vođa i boraca, a zatim se o pojedinostima obrađuje u glasilu za vođe³ pojedinih društava i na mjesečnim sastancima boraca; svaki od ovih mora da u nj u tačnine uputi onu skupinu od 5—7 žosista, koji su njemu povjereni, ovi opet raznose primljeno svijetlo u ostalu radničku gomilu.

Tako su preprošle godine radnički slojevi bili svestrano poučeni o katoličkoj obitelji, o visinama, na koje kršćanstvo uzdiže čovjekovu ljubav, njegov bračni život. Bila je to za tisuće i tisuće — prava objava. Minule su godine bili ispitani duboki uzroci silne i čudne krize, u kojoj se previjamo, ogleđani idejni i materijalni lijekovi, kojima žosizam može da pritekne u pomoć nezaposlenom radništvu. Tom je prilikom osnovan posebni tjednik za neuposlene radnike, udešena središta za njihovu prehranu, odijevanje i razonođu; organizirana posebna štedionica za njihovu pomoć i ured, koji im s velikom tehničkom spremom, s mnogo požrtvornosti traži bilo kakvu zaradu.

Zadaća je ovogodišnje propagande, da u radničke redove unese kršćansko shvaćanje rada. Rad tvori srčiku radnikova života, zato je najvažnije, da radniku bude jasan duboki smisao, svestrano — *naravno i vrhunaravno* — značenje rada. Kanonik Cardyn je svojom uobičajenom pronicavošću duboko uočio problem i njegovo rješenje: »Radnički se stalež može da pridigne jedino pravim shvaćanjem rada, koje mora da opet postane kršćanskim; jedino ćemo tako pokršćaniti radnički stalež, a bez toga su sva izvanja sredstva jalova.«

Bolesni i opasni zapletaji savremenoga ekonomskog i socijalnog života proistekloše ponajviše odatle, što je moderna ekonomija posvema zaboravila pravi značaj i uzvišenu svrhu rada. Tu su jednako razorno djelovali i liberalni kapitalizam i razni oblici marksizma.

Za liberalni je kapitalizam dobitak, što veći dobitak, jedinom svrhom rada. Za nj rad nema nikakove vjerske ni čudoredne vrijednosti, nikakova uzvišenijeg značenja. On je slijepo oruđe, kojim se skup sebičnjaka služi da zgrne novca, kojim se klika lakomaca nastoji dočepati monopola, novčarske diktature.

Marksizmu rad ima samo toliko smisla, ukoliko proizvodi materijalna dobra, koja su za dijalektički materijalizam jedina dobra. No i tu pojedinac iščezava pred kolektivom. Rad pojedinaca ima toliko smisla, ukoliko utvrđuje diktaturu crvene stranke. Ta je diktatura vrhovnom normom rada: pred njom padaju svi moralni zakoni, sva prava radnikove osobe.⁴

³ Za mjesne vođe »Bulletin des dirigeants«, a »Bulletin des dirigeantes« za voditeljice. Za pokrajinsko vodstvo izlazi »Bulletin Fédéral«.

⁴ Stotine hiljada ljudskih žrtava, koje je bez trunke skrupuloznosti prema radnikovoj i seljakovoj osobi progutala — i neprestano guta — marksisti-

*

Oba ta shvaćanja zaboravljaju na osobnu, obiteljsku, društvenu i visoku svrhunaravnu vrijednost rada. U kršćanskom svijetlu rad dobiva puninu svojega sjaja, vraća mu se njegov božanski karakter.

Svaki je čovjek pozvan, da po svome radu postane saradnik samoga Boga.

Radnik u najjačem značenju riječi, izvor svake djelatnosti, graditelj, kojemu nema premca, vrhovni zakon i glavno pravilo svakoga rada jest — Bog. On je stvorio sve, što postoji, proizveo sve, što bivstvuje, kao izljev svoje ljubavi izvan svojega bića, odsjev nutarnje punine svoje. On je stvorio svijet. No On ga je također okrunio čovjekom, tom najvjernijom svojom slikom na zemlji; učinio čovjeka slobodnim, dao mu je sposobnosti za rad, da on — čovjek — *svujim radom nastavlja na zemlji Stvorčevo djelo.*

Nije dakle prema tome rad nekakova robija, koju je istom istočni grijeh prvoga bračnog para donio na zemlju. Prije istočnoga grijeha, odmah iza stvorenja, govori Gospod prvome ocu i prvoj majci: »Budite plodni i množite se, ispunite zemlju i podložite je, zagospodarite morskim ribama i nebeskim pticama i svim životinjama, što se po zemlji miču.«⁵ Rad nije dakle u prvome redu kazna, sramotni jaram: on je prema prvotnome namislu Stvoriteljevu prije svega — i na svoj način — nastavak stvaranja, uzvišeni poziv čovjeku da suraduje s Bogom.

To je suradništvo velika realnost, o kojoj nam i filozofija i teologija jasno govore.

Bog je čovjeku nesamo povjerio rad, taj svojevrzni nastavak stvaranja; On je sam intimno u čovjeku aktivan kao Stvoritelj svojom neprestanom djelatnošću (concursum), bez koje se kod stvorenja nesamo svaka radinost nego i svako bivovanje nužno vraća u nirvanu ništavila. S posebnim pravom i s naročitim naglaskom čovjek poslanik može i mora da na se primijeni duboke riječi kanona: *per Ipsum et cum Ipso et in Ipso — po Bogu i s Bogom i u Bogu čovjek radnik stvara i djeluje.* Tu je veliku realnost shvatila ona jednostavna žostkinja, koja se djetinje opominjala u duhovnim vježbama: »Ako radim slabo i nemarno, tratim vrijeme i dobar glas Gospodina Boga, koji radi u meni.« Naivan oblik, no dubok smisao.

Čka diktatura sovjeta, da dizanjem industrijskih kolosa (Magnitogorska, Dnjepr-prostroja, gradnjom Sjevernoga prokopa, koji je sam stajao preko 250.000 ljudskih života nasilnom kolektivizacijom, koja je prošle godine opet ubacila najplodniju Ukrajinu u gladovanje slično onome od 1922.) spasi i održi državni kapitalizam — sjećaju na bahato ludovanje, kojim je liberalni kapitalizam osobito prošlog stoljeća gazio sva i najosnovnija prava sitnoga čovjeka. — Jedan mi je očevidac posvjedočio, što sve obični radnik doživljava u sovjetskoj Rusiji, da ne govorimo o hiljadama zatočenika, kojima je knut svakodnevni zalogaj: za njihovu se smrt uopće nitko i ne stara. — Zanimljiv opis zatočeničkih tabora u boljševičkoj Rusiji iznosi jedan drugi očevidac u pariskoj reviji *Les Etudes*, 20. III. 1934.: *Les camps de concentration en URSS.*

⁵ Gen. 1, 28.

Istočni grijeh nije bitno promijenio prvotne svrhe rada. No unio je nešto, što je kadro da taj cilj poremeti: strast, sebeljublje, muku pri radu. Ali donio je i nešto drugo — otkupljenje, prema tome je i radu pridodao još jedan veličanstveniji značaj: učinio ga je sredstvom otkupljenja, obdario ga otkupiteljskom vrijednošću, podijelio mu otkupiteljsku ulogu. Da, poslije golgot-ske muke čovjekov trud, umor i dosada pri radu nemaju više samo negativnu stranu. Sve to nastavlja otkupiteljsku žrtvu na križu: *čovjek-radnik znojem svojega lica i žuljevima svojih ruku upotpunjuje muku Spasiteljevu, saraduje, sa razapetim Bogom — nastavlja djelo otkupljenja.*

Čisti naravni red ne postoji niti je ikada postojao. Jedina realna atmosfera, u koju je neshvatljiva Ljubav Božja uronila čovječanstvo, jest atmosfera milosti, svrhunaravno ozračje. Krsna je tajna kršćanina učlanila u mistično tijelo, kojemu je Krist glava, kršćani-udovi. Odsada je normalni život krštenikov — život milosti. Posvetna milost — ta prisutnost Božja u kršteniku — ima da bude počelom njegove djelatnosti, pokretačem njegova rada. Rad učinjen u milosti i po milosti umnaža milost, taj božanski život u nama; — njime možemo u većem obilju privući milost na druge. Svako umnoženje milosti jest rast u svetosti. Dakle odsada, u veličanstvenoj ekonomiji Ljubavi, *rad uzima i posvetiteljsku ulogu: nastavlja i saraduje s aktivnošću treće božanske Osobe — Duha Posvetitelja.*

*

Rad nije dakle za kršćanstvo čisto prirodna i posve ljudska stvar, on je i te kako i Božja stvar. Rezultanta ljudskih i božanskih komponenata, božanske i ljudske aktivnosti. Prema tome rad nema samo da služi podržavanju prirodnoga ljudskoga života, nego jednako i još više podržavanju i umnažanju Božjega života u čovjeku, života milosti. Na prvi pogled modernim poganima — i razvođenjenim katoličkim ušima — zvuči to kao pobožna utopija. No to je stvarnost, tako duboka stvarnost, da je ona čini glavnim pravilom svakoga zdravog rada naprosto stoga, jer označuje bit pravoga rada. I jedino se iz te potpuno shvaćene bitnosti rada mogu izvesti sve nužne norme za zdravu ljudsku ekonomiju, za sreden društveni poredak.

Iz te svestrano i realno shvaćene uloge rada slijede razne vrste rada:

Čovjek je pojedinac samo jedna stanica u cjelokupnom organizmu čovječanstva, u božansko-čovječanskom organizmu Crkve. Kao stanica bitno je vezan na druge, drugi na nj. Odatle nužna podjela rada. Svećenik je pozvan, da svojim radom neposredno promiče božanski život u dušama; državnik, da uređenjem društvenog poretka olakšava međusobnu suradnju, unapređuje opće dobro; odgojitelj — obitelj i škola — da svojim nastojanjem što izdašnije pomognu naravnom i svrhunaravnom razvijanju gojenčeve Osobe; intelektualac, da svojim izumima, estetskim stvaranjem ili filozofskom refleksijom unaprijedi znanost čovječanstva, uvede ga u dublje i svestranije spoznavanje Istine; ručni radnik, da snagom svojih mišica, spretnošću svojih prstiju udari neživoj stvari pečat stvaralačkog duha, da je oblikuje i stavi u službu ljudskoj zajednici. Svi su potrebni, nijedan ne može da bude bez drugoga: tako zahtijeva sama narav rada, ljudsko-božanskoga rada. Tako zahtijeva njegova svrha. Bližnji je cilj rada dobro i blagostanje čovječanstva, da po njemu pojedinac dokuči zadnji cilj — vječnost u Bogu i s Bogom, povratak k vječnom Radniku, kojega je on na zemlji bio učenik, stapanje s Izvorom, iz kojega je već na zemlji crpao.

*

Prema tome rad — nikoja vrsta rada — nije prokletstvo, nije neko nužno zlo. No rad ne smije ni da se izrodi u robovanje. I stoga onaj društveni poredak, u kojem jednostrani rad tako zaokuplja čovjeka, tako ga pritiskuje k zemlji, da ga gotovo satire i tako mu onemogućuje duševni i vjerski razvitak, takav je socijalni uređaj protivan svrsi i prirodi rada i stoga — nezdrav. Dakle prava svrha i priroda rada zahtijevaju *ograničenost* rada.

Pravo shvaćeni rad zahtijeva, da se ozbiljno vodi briga o samom radniku. Da prema tome *žena-radnik* već po posebnom značaju svojega duševnog i tjelesnog ustrojstva, svoje naročite socijalne uloge ne može da prima iste terete, a pogotovu ne u istoj mjeri kao muškarac; da se prema tome *mladić, djevojka*, a pogotovu *dijete*, koje se nalazi još u dobi razvitka i uzgoja, ne mogu teretiti bremenom odraslih, tako zatrpiti poslom, da za odgoju i nutarnji razvitak više ne pretekne ni vremena ni sila.

Iz božansko-čovječje svrhe i prirode rada slijedi, da *mjesto rada, radionica*, ne može i ne smije da bude duplja za trovanje zdravih pluća, nemoralno smetište za ubijanje božanskoga života u radniku. Radnik i pri poslu ostaje čovjek: stoga ima pravo na higijenu; i s čekićem u ruci ostaje on kršćanin: stoga ima pravo na čudorednu atmosferu.

*

Pravo značenje i svrha rada sadržaju također ključ za rješenje zakućastog pitanja o pravednoj radnikovoj *plaći*. Jer je današnji svijet izgubio pravi pojam rada, zato više ne zna ni da ga plaća. Plaća nipošto ne ovisi o samovolji ovog ili onog poslodavca: ona je označena vječnim zakonima rada. Dva su temeljna načela, koja je određuju:

Prvo: plaća je plod rada, dakle nipošto kakova milostinja nego *stroga pravednost*. Pravednost sa strane onoga, koji je daje, no jednako pravednost sa strane onoga, koji je prima. Toliko vrijedi plaća, koliko rad.

Drugo: zarada mora da odgovara *radnikovim potrebama*. Njegovoj tkostrukoj potrebi. Radnik je *čovjek*, stoga mu nije dovoljna plaća, koja je taman kadra da održi na nogama životinju, vegetativne snage u čovjeka, ukoliko su potrebne, da »životinja« može dalje tegliti; normalno je svaki odrasli radnik pozvan od Providnosti da osnuje *porodicu*, stoga će u normalnim prilikama *stroga pravednost tražiti obiteljsku plaću*; socijalni poredak, koji od radnika zahtijeva, da zbog premalene zarade razbija svetost obiteljskog ognjišta, jest bolestan i stoga ima da se podvrgne oštrom nožu temeljite obnove. Radnik je *samostalna osoba*, i stoga mu plaća mora omogućiti, da se kao *osoba i razvije*; da se može dostojno držati na onoj visini, na koju ga njegov položaj u danom društvu stavlja. Ona mora također da mu omogući *razboritu skrb i uštednju za budućnost*, za slučaj nezgode, starosti, nemoći.

Kaošto iz vječnoga zakona rada slijedi, da rad nerazvijene mladosti ne smije da bude jednak radu odraslih, tako iz njega jednako nužno slijedi posljedica toga: *plaća nedorasla mladića u zdravom socijalnom poretku ne može da bude jednaka plaći odrasla muža, zaradi oca obitelji*. Tjelesna i duševna nerazvijenost mladićeva zahtijevaju, da mu se ostavi vremena i prigode za razvitak i odgoj, da ga se prema tome ne prenatrpa poslom odrasloga: manji po-

sao, dosljedno i manja plaća. Zreo je čovjek kadar da preuzme na se veće breme, veće napore, a usto radi obitelji, kojoj je glava, nosi i veću odgovornost, veće terete; stoga mu u potpunoj pravdi ide i veća zarada. Jer je savremena ekonomija posve zaboravila na te osnovne zakone, zato i jest zapala u tolike krize, izazvala tolike bolesne pojave: bezobzirnu konkurenciju, besposlenost te razbila hiljade i hiljade radničkih obitelji.⁶

Konačno, vječni zakon rada zahtijeva, da se plaća udešava s obzirom na cjelokupno stanje ove ili one industrijske grane, i što je još važnije s obzirom na opće dobro, a ne prema samovolji ovog ili onog industrijskog kartela, prema egoističkim potražbama ove ili one radničke skupine. Nerazborito velike plaće mogu u stanovitim slučajevima — osobito, kad su posljedica bezdušnog takmičenja — istotako izazvati socijalne trzavice i nezaposlenost, kao što ih redovito prouzrokuju nečovječno niske plaće.

Ne nije dosta, da radnik pošteno i pravedno zasluži i dobije plaću, koja ga kao čovjeka, kao oca obitelji ide: prirodni zakon i svrha rada s jednakom dosljednošću nalažu, da se ta plaća, koju je radnik kao čovjek i kao kršćanin zaslužio, čovječiji i kršćanski upotrijebi. Žalosna je činjenica, o kojoj su se uvjerali svi vrsniji poznavaoči radničkog života, da se radniku osobito u zadnjim desetljećima više štete nanosi u upotrebi njegove već dobivene plaće nego u samom plaćanju. Cijelo se jato bezdušnih lakomaca baca na radničke četvrti, na radničke žuljeve, da im u obliku niskog podraživanja: alkohola, nemoralnoga kina, prostitucije istisne one krvavo stečene pare. Na društvenim je uredbama, da u jednu ruku što više podignu kulturnu razinu radnikova života, a u drugu onemogućuće rabotu sličnih pijavica, razorno djelovanje tih strašnih nametnika.

Promjena društvenih uredbi. — Pokret gomila.

Da se ti vječni i jedino zdravi zahtjevi rada ostvare, potrebna je temeljita promjena društvenih ustanova. Bezobzirno takmičenje — načelo kapitalizma, borba klasa — princip marksizma protiv se samoj prirodi rada, realnom ustrojstvu čovjeka, a imali su već vremena da i u praksi pokažu sve razorne posljedice svojega nutarnjeg protivurječja. Stoga ne mogu da budu nosiocima i pokretačima zdravog socijalno-ekonomskoga uređaja. Jedini je princip suradnje, princip organske povezanosti kadar da bude izvorom stalne društvene plodnosti: do staleškog uređenja društva dovodi sama priroda stvari, i zato sve promjene valja voditi tim pravcem.

Danas se međutim institucije osobito one, koje znače pravu revoluciju ne mijenjaju bez sudjelovanja, bez jakog i prosvijetljenog sudjelovanja masa. Gomile su potrebne za obnovu ustanova, za pokršćanjenje javnoga života. Žosizam je to dobro

⁶ Nipošto time ne velimo, da se neodraslim radnicima smije po volji sniziti plaća, a ostaviti dosadašnji posao odraslih. Ako obavljaju posao starijih, imaju pravo i na njihovu plaću, abnormalno je, da se neodraslim daje posao, koji ne odgovara njihovoj nerazvijenosti. Dakle najprije promijeniti posao, a onda tek plaću. Obratno bi bila kruta nepravda.

shvatio i zato je on pokret masa. Pokret masa u dvostrukom smislu riječi: prvo stoga, jer djeluje na radničke mase i na one, koje su izvan organizacije i izvan Crkve; drugo, jer je sama organizacija tako udešena, da prima, uzgaja i vodi gomile. Žosizam nije organizacija za nekolicinu dobrih mladića, on se ne zadovoljava pećanjem nego rukuje mrežama.

Mase su potrebne nesamo za promjenu institucija nego i za pokršćanjenje okoline, staleške radničke okoline. To je jedna od najizvornijih misli vodilica žosizma, i tu se najbolje očitovala njegova pronicavost i njegov psihološki realizam. Žosizam je duboko razumio činjenicu, — koju su uostalom krvavo iskustvo zadnjih stoljeća i silni otpadi radničkih slojeva strahovitim žarom osvijetlili —, da velika prosječnost ljudi ne može živjeti redovitim i potpunim kršćanskim životom u zatrovanoj i poganskoj okolini. Stoga žosizam ide zatim da pokršćani i život radnikov u tvornici, na prevozilima, u obitelji, za rasonode; čitav život, a nesamo nekoliko sati radničkoga života.

Radna okolina jest po Providnosti već okvir, u kojem se radnik mora kretati. A jer je sama Providnost velikom broju ljudi dodijelila taj okvir, to mora i taj okvir da odgovara Božjim zakonima. Liberalizam i marksizam su radionicu učinili posve poganskom, a što je najgore: savremeno se društvo tako priučilo na tu pokvarenost radne atmosfere, da je više ne smatra strahovitim abnormalnošću.

Tu radnikovu okolinu valja promijeniti; ona ima da postane uistinu čovječnom i kršćanskom, treba da prestane biti javnim kvarilištem, gdje tisuće i tisuće mladih duša gube svaki osjećaj za moralnost, gdje se u hiljadama i hiljadama krštenika sustavno i ustrajno ubija božanski život milosti. Radionica mora također odgovarati higijenskim zahtjevima i potpunoj sigurnosti radnikova života i njegovih udova. ŽOK ima zato posebne sekcije, koje se brinu, da tvornice i ostale radionice budu zdravstveno uređene; da strojevi i razne naprave budu tako udešene, te se s njima može sa sigurnošću raditi. Manjka li što god u tom pogledu, žosisti prijave spomenutom odjeljenju, koje opet upozori tvorničku upravu. Ako to nije dovoljno, onda upravu potakne na revnost preko štampe, ili ako ustreba, i preko ministarstva rada.

Radnikovoj je okolini potrebna i socijalna promjena. Njena normalna uloga ne može da bude gojenje klasne mržnje. Baš protivno: ona je po svojoj naravi pozvana da bude školom međusobne saradnje i ljubavi, školom, u kojoj će se uzgajati staleška svijest i ponos, ali i staleška savjesnost.

Okolina ne mijenja apriori, iz daleka. Valja u nju zaći, valja je upoznati, opipati joj bilo sa svih strana i u svaku njenu

žilu ucijepiti snažno strujanje kršćanskoga soka. Nije dovoljna spoznaja iz knjiga: potrebno je zorno poznavanje one okoline, u koju hoćemo da unesemo kršćanski duh. Valja se stoga u nju umiješati. No ona je gotovo uvijek prljava, gnjila — zaudara. To je veća dužnost kršćanskoga apostola, da je što prije pročisti, dok nije zagušila sve, što je u njoj i oko nje. Dakako da se u apostola stola zahtijevaju krepka pluća i nepromočno odijelo, ako se ne misli i sam otrovati. To proučavanje konkretne okoline jest uz pozitivni studij katoličke nauke — glavnom temom žosističkih sastanaka. Temeljno načelo žosističke metode veli: promotri, prosudi, radi! Valja promotriti položaj, ogledati ga sa svih strana, imati uvijek širom otvorene oči za sve, što se u okolini zbiva, zatim prosuditi te uočene prilike i onda na posao, da se promijeni, što treba da se mijenja.

Iza toga bezuvjetnog poznavanja okoline tri su bitna sredstva, pomoću kojih žosizam mijenja radničku okolinu:

Duboko svijestan, da apostolat nije neko igranje organizacija već prije svega djelo Božje, djelo milosti, žosizam s divnom upornošću posvuda i neprestano ističe prvenstvenulu molitve, usrdne, pojedinačne i skupne molitve.

Znajući dobro, da plodovi milosti posebnom bujnošću uspijevaju u okrvavljenoj sjeni Križa, žosistu je uz molitvu i jaki nufarnji život žrtva, samozataja — u najrazličnijim oblicima, što ih moderni život na pretek pruža — glavnim jamcem plodnosti u borbi za pokršćanjenje radničke okoline.

Budući da nas je ljubav Spasova učinila saradnicima otkupljenja, to redovita Providnost traži, da i sva prirodna sredstva, sve prirodne ljudske sposobnosti stavimo u službu apostolata: Bog se udostojao računati s našom aktivnošću. Žosizam razvija i usavršuje tu aktivnost u trostrukom smjeru: akciju pojedinih žosista i boraca na njihovu najbližu okolinu; skupnu akciju u pojedinim tvornicama; konačno zajedničku akciju cijele organizacije kao cjeline; ta se n. pr. osobito očituje u t. zv. uskršne borbe, prilikom pokrajinskih kongresa i na posebni način proslavom enciklike *Rerum Novarum*, koja se obavlja svake godine u svibnju.

Da je žosizam već duboko prodro u radničku masu, najvjernije pokazuju suhe brojke:

Ukupno gibanje, dakle četiri grane žosizma: valonska ženska i muška, te flamanska ženska i muška broje 85.000 članova. Sama je valonska muška grana prošle školske godine 1932/33. porasla za 5.200 novih članova.

Cjelokupna organizacija izdaje mjesečno 22 časopisa, koji su u prošloj godini bili dosegli nakladu od 5.000.000 (pet milijuna) istisaka. Od toga muški valonski odio izdaje svoj tjednik »JOC« u 28.500 primjeraka, ženski odio svoj mjesečnik »Veselje i Rad« u 31.000 istisaka. Ista valonska grana uređuje posebni mjesečnik za nezaposlene »Mladić bez zarade«; tiska se u 46.000 komada. Za djetiče, koji se pripravljaju da stupe u orga-

nizaciju, izlaze dva mjesečnika: »Na put« (3.200) i »Moja budućnost« (6.000 primjeraka). Najveći utjecaj na masu vrši žosizam raznim brošurama, koje su prošle godine otisnute u 48.000 primjeraka, pa svojim žosističkim kalendarom, koji je prošle godine dosegao nevjerovatni broj od 205.000, te napokon raznim letacima i tiskanicama, koje su samo lanjske godine izdane u 310.000 istisaka.

So, koja ne bljutavi.

Broj se međutim ne smije nikada da pretvori u pijesak, koji zasiplje oči. Masa kao masa ne znači mnogo za pravo pokršćanjenje društva. Ako nije neprestano obrađivana, miješana, ona se lako pretvori u teret, koji sve vuče dolje. Njoj je potreban jak kvasac, koji je snažno i neprestano diže. Taj kvasac jest elita. Žosizam se pobrinuo, da ta elita bude uvijek na visini, uvijek prožeta potpunim kršćanskim duhom. U samoj eliti postoji trostruka hijerarhija, jedna drugoj pomaže, da ne zahire, da se ne razvodne.

Glavna so jesu duhovnici organizacije. Glavni duhovnik jest već poznati kanonik Cardyn, koji od svoje prelature odaje jedino veću količinu revnosti: on je već sam po sebi dosta, da zapriječi svako drijemanje, svaku petrifikaciju u gibanju. Uza nj su pokrajinski duhovnici, koji se svaka četiri mjeseca sastaju u narodnoj središnjici, da odavde raznesu nove poticaje duhovnicima pojedinih društava. Samo za duhovnike izlaze »Notes de Pastorale jociste — Bilješke žosističke pastve«, koje se odlikuju kao malo koja svećenička revija i dubokim poznavanjem najsavremenijih potreba radničkoga života i radikalnim primjenjivanjem potpunog katolicizma na konkretne društvene prilike.

Na čelu organizacije stoji narodna središnjica u Bruxellesu sa svojim vodstvom i svojim narodnim propagandistima. Na vodstvu je administracija, a propagandistima je dužnost održati bujnost u životu organizacije. Danas je u središnjici 120 stalnih propagandista, koji neprestano obilaze pokrajinska vodstva i pokrajinske propagandiste. Budući da o toj vrhovnoj eliti ovisi duh cijele organizacije, na njihovu se duboku asketsku i intelektualnu izgradnju najviše pazi. Svake su godine za njih priređene posebne zatvorene duhovne vježbe, osim toga se svakoga mjeseca povlače u zatišje, da tamo jedan dan obave duhovnu obnovu, a drugi dan, da prouče nacrt cjelokupnoga rada za slijedeći mjesec. U središnjici se svaki dan čita sveta Misa, kojoj svi — koji nisu na apostolskom putu — zajednički prisustvuju. Cijelo prisutno vodstvo obavlja svaki dan u 11 i u 16 sati skupni pohod Presvetom Sakramentu. Na večer sva ta radnička grla skupa sa svojim duhovnikom recitiraju zadnji dio časoslova — Povečernju. Svakoga petka u tjednu glavni duhovnik ili njegov zamjenik ima iza sv. Evandelja kratki govor za sve prisutne vođe i propagandiste, a navečer uoči prvoga Petka u mjesecu cijela se ta kršćanska obitelj sastaje na sat klanjanja pred Presvetim, da iz rane pro-

bodenog Srca izvije milosti, more milosti nad cijelu organizaciju, na sve zbijene redove radničkih množica.

Članovi se i propagandisti pokrajinskoga vodstva sastaju barem jednom na mjesec, da pripreve rad za pokrajinska društva, koja su pod njihovim nadzorom. U tome su im na ruku posebna dva mjesečnika »Pokrajinski vjesnik« i »Vjesnik za vođe«, koji u pojedinostima obrađuju idejno i praktički društveni rad za slijedeći mjesec. Pokrajinsko vodstvo ima također da priredi svaki mjesec »Naučni sastanak«, na kojem se obradi i pretrese idejna pozadina problema, kojim se sva društva imaju baviti slijedećih tjedana. Poslije naučnih sastanaka drže se godišnje duhovne vježbe i duhovna obnova bar nekoliko puta u godini. Mnoga se vodstva također sastaju na duhovna bdijenja i klanjanja. Za uskršnjih praznika svake je godine za njih udešena »Naučna sedmica« poput ovogodišnje u Godinne-u. Osim toga ih neprestano obilaze propagandisti iz središnjice, kojima je glavna dužnost, da što temeljitije uzgoje pokrajinske propagandiste, mjesne odbornike i borce.

Elitu mjesnih društava sastavljaju mjesno vodstvo i mjesni borci. Borci su izvorna značajka žosističkoga gibanja. Oni tvore most između vodstva i ostale mase članova; i njima je povjeren uzgoj mase. Svaki borac ima na brizi jednu skupinu žosista, koju na pouzdan, drugarski način idejno i organizatorno uzgaja. Srdajčno je drugovanje uopće jedno od glavnih sredstava, kojima žosizam djeluje na radničke slojeve. To se drugovanje osobito očituje u raznim i neprekidnim uslugama — sitnim i velikim, kojima žosisti s herojskom ustrajnošću obasiplju svoju radničku subraću. Razumjeli su, da je djelotvorna kršćanska ljubav najpraviji put do ljudskih srdaca, i da su njene žrtve najsigurniji zalag pravoća uspjeha.

Intelektualnoj spremi boraca služe dva »Naučna sastanka« na mjesec: na jednom se proučavaju socijalna, a na drugom vjerska pitanja. Svaka se četiri mjeseca svi mjesni vođe i borci sastaju na jednodnevni pokrajinski dogovor, gdje se pretresa idejna i organizacijska građa za slijedeće četveromjesečje. — Neprestanu revnost i uspon nutarnjega duhovnog čovjeka podržavaju u boricima godišnje duh. vježbe, pa duhovne obnove, što ih obavljaju bar svakoga trimestra.

Uz tako uzgajanu elitu, koja je svojom dubokom duhovnom i intelektualnom izgradnjom sva upravljena na pravi kršćanski apostolat, na osvajanje duša za Krista, nema pogibelji, da organizacija zamre, da je gomila zaguši ili razvodni. Knjige bi se mogle ispuniti, a stotine su stranica već i napisane o herojskim naporima, što ih je ta elita poduzela, da radničke gomile i vas radnički život povрати pod blagotvorni utjecaj Krista-Kralja. Od mnogih, koji su nam poznati, nabacit ćemo samo par najznačajnijih: oni su u žosističkom životu običnom svagdašnjicom.

Nekoliko stranica iz zlatne legende žosizma.

Bilo je prije par godina: žosizam bio još u povojima. Započelo se i sa ženskim ogrankom. Radnice golemih tvornica L. i B. u A. takmile se u raspojasanosti sa svojim najogreznijim drugovima. Pojam žene postao je istovjetan s pojmom bludnice. Tiranija tijela sapinjala je sve polete duha. Radionica je postala sigurnim grobištem budućih majki. Žosistkinje s bolju u srcu gledaju to pustošenje sestarskih duša. Organiziraju se, ne bi li te umiruće živote povratile životu. Mnoge su od njih namještene u uredima, neke su švelje, neke po drugim uglednijim namještenjima. One znaju, da se okolina mijenja, samo ako se na nju stalno utječe, ako se u njoj redovito boravi. Ostavljaju dakle svoja sigurna i unosna namještenja, javljaju se kao obične radnice u dotična poduzeća, zalaze svaki dan u to okuženo ozračje, u glibove te ljudske močvare. Dakako prvi doček, koji se dane pa i mjesece ponavljao, bio je drski podsmijeh iznenađenoga blata, pregršt rugalica raskalašenih amazonki, — ugovoreno izbjegavanje. Prolaze dani. Žosistkinje se neumorno vraćaju u isto smeće. No svaki je dan pripravljen ranom sv. Misom, žarkom Pričešću, svaku se večer krunica plete oko umornih prstiju. Po tjedne i tjedne se nižu žrtve za žrtvom: post, kina i sličnih rasonoda nestaje s dnevnoga reda, zabavnu lektiru zamjenjuje poučna, siromasi su obilnije nadareni, drugarice revnije poslužene. Sve se to poput toplih zaziva izvija iz tih mladih duša, ne bi li se božanski Pastir smilovao izgubljenim sestrama. Iza dugih tjedana, ledeni se obruč osamljenosti polako topi. Ova ili ona iskrenija radnica ne može da odoli; počinje da se čudi tolikoj požrtvovnosti, toj vječnoj spremi da se posluži drugome, toj čistoći srdaca; ona se polako — najprije potajno kao Nikodem — približava, traži upute, razjašnjenja, čita »JOCF«... i... moli, da je prime u taj pokret, koji ženu, ženu-radnicu opet čini ženom — *ljudskom osobom*. Nikodemov se šapat širi od usta do usta, i broj se »radoznalica« množi... Prolazi mučna godina. Uporne su molitve, ustrajne žrtve i nesavladiva ljubav donijele plodove: preko polovice radnica odiše žosističkim duhom, atmosfera je prozračena, zdrava. Da, ljubav je sila, kršćanska je ljubav neodoljiva.

*

Radionica br. 17. velike tvornice u L. na glasu je zbog svoje pokvarenosti. Žene i muževi, mladići i djevojke kao da se natječu, kojega će jezik biti prljaviji. Cio je niz prije dobrih dječaka i djevojčica izgubio već svaki osjećaj za moralnost. — Žosisti se dogovaraju, kako bi se tome već jednom stalo na kraj. Jedan od najboljih mjesnih boraca odlučio, da će sam onamo na rad, da razvidi, što bi se moglo učiniti. J. V. je krepak mladić od dvadesetak godina, njegova ideološka sprema i njegov duboki duhovni život već su ga odavno uvrstili među borce; usto šaljivdija pa brz i okretan u mislima. Bog ga je obdario i podobrim jezikom, koji baš rado ne miruje. Započinje s poslom u radionici i već prvi dan okolica puca od njegovih šala; tu i tamo socijalisti pokušavaju da navrate razgovor u močvaru, no duhovite ih dosjetke i spremni ovi odgovori neumoljivo zašutkavaju, čine ih smiješnima. Brzo su uz veselog žosistu simpatije gotovo cijele radionice; on se s pojedincima upušta u srdačno drugovanje, polako im otkriva zaboravljeno kršćanstvo, objavljuje socijalno blago nepoznatih enciklika: iza nekog vremena žosisti su grupa, s kojom se računa. Nije

tom osvajanju samo pridonijelo šaljivo živorječje mladoga borca: njegova je majka u zadnje vrijeme zapazila, da se njen J . . . ranije diže, da se češće preko tjedna hrani Kruhom apostola, da više puta doručak i večera ostaju netaknuti, da duhan već nekoliko sedmica miruje; kršćanska je majka ispravno zaključila, da se opet radi o putnicima, koje valja vratiti na pravi *Put*.

*

U istoj industrijskoj četvrti za mladoga Jeana R . . . postoji samo jedan život: život tijela, samo jedno uživanje — valjanje u blatu. On svom revnošću nastoji, da to uvjerenje utuvi duboko u moždane svojim drugovima i drugaricama. I uspijeva. Žosista Ch. W . . . odlučio, da s pomoću Božjom odstrani gnoj iz te inače sposobne duše. Upoznaje se s njim, svuda mu je na usluzi, dobiva njegovo povjerenje. U prijateljskim razgovorima, na putu iz tvornice i u tvornicu, on mu malo pomalo razotkriva uzvišenu svrhu, što ju je Bog namijenio bračnom životu; otkriva mu, kako je brak jedno od najintimnijih surađivanja sa samim Stvoriteljem; velika, sveta stvar, koju ne valja profanirati. Veličajnost tih velikih istina Jeana zabezeknu, na tu stranu bračnoga života on uopće još nije ni pomišljao; zgrsti se nad muljem, po kojem se dosada valjao, počeo je, da se iz njega iskopava. Danas je Jean R . . . vjeran muž i uzoran mladi otac, a mjesna ga žosistička organizacija broji među svoje najrevnije borce!

*

Lucien J . . . oduševljeni govornik komunističke stranke. Nastupa na svim glavnijim skupštinama u okolici S-a. Oko je žosiste Pierre-a F . . . već par puta zapelo o toga mladog i sposobnoga tribuna; nakon jednog zborovanja uputi se on za crvenim propagatorom, da vidi, gdje stanuje. Odsada je komunisti svakoga tjedna nalazio na svojim vratima najnoviji broj »JOC-a« — glasila Kršćanske radničke Omladine: vilice su mu poskakivale od tolike »drskosti«. Odlučio da otkrije krivca. Kad se slijedeće sedmice žosista primaknuo k vratima, da u listovnu kutiju opet klizne »JOC«, vrata naglo zijevnu, i na pragu se isprsi srditi lik komuniste. Žosista ostade posve miran i hladnokrvno započne razgovor: »Često na skupštinama napadaš Crkvu i katolike, evo ti našega lista, da znaš, što Crkva uči; tako ćeš bar moći govoriti o stvarima, koje poznaješ, a ne kao toliki tvoji, koji napadaju kršćanstvo, a nemaju o njemu ni pojma.« Komunisti ostade osupnut tolikom prisebnošću, no ubrzo se snade i zaveze u raspravljanje. Dođu na red vjera, svećenici, sakramenti, enciklike; sve jedno preko drugoga. Ubrzo ustanove, da je od toga slaba korist, te odrede, da će svakoga tjedna zajedno čitati »JOC« i mirno raspravljati o svim pitanjima. Bilo je to u kasnu jesen, nekako pred sv. Nikolu. Žosista htjede, da mladog komunistovoj obitelji dozove u pamet lijepu kršćansku običaju. Uoči blagdana zamota on u broj »JOC-a« podosta slatkiša i ponese ih maloj Lucienovoj kćerci. Mlade roditelje gane tolika susretljivost, ponude gostu kavu: Pierre postade kućnim prijateljem. Jednoga se dana povede razgovor o tome, ne bi li se išlo u crkvu. Crveni govornik odbije izgovarajući se, da nema ovratnika. No žosista odmah prihvati: »Ako te to smeta, onda ću i ja skinuti svoj, pa ćemo obojica bez ovratnika.« Prvi puta se — pod zaštitom debelih stupova — bojazljivo stajalo kod vratiju. Iz dna je crkve žosista tumačio svome crvenome drugu smisao svetih obreda: sv. Mise, Pričesti, sv. ispovijedi. Ako se danas zaputite u S . . . ,

naći ćete Luciena u katoličkom sindikatu, a 60 rudara će vam veselo zasjeđati, da im je negdašnji crveni povjerenik prokrčio stazu do svete Isusove Crkve.

*

Posao bi bio izbrojiti sve one radnike, kojima su žosisti dali prve upute u kršćanski nauk, kojima su oni na garava usta po prvi puta stavili divne izreke Očenaša, Zdrave Marije, nad koje je njihovim nastojanjem salivena voda krštenja, izrečeno otpuštenje prve ispovijedi.

U metalurzijskom odjeljenju u S . . . mladom socijalisti dopada ruku »JOC«; prvi je to njegov ozbiljniji dodir s kršćanstvom. Približava se jednom žosisti i moli, da ga nauči »Oče naš . . . Zdravo Marijo . . .« — U vojarni u A . . . cio je niz vojnika, koje njihovi drugovi žosisti svake nedjelje dovode k sv. Misi. — U vojnom taboru u Lx . . . vojnik-žosista René S . . . dovodi 15 kolega na uskršnu Pričest; nijedan od njih nije bio crkve već odavno vidio. — Mladi bruzellski borac J. R. sprema već postarijeg radnika na ispovijed, nakon dugih godina primiče te isušene usne Kruhu anđeoskom. — Socijalista Francois R. iz Brabanta već 12 godina nije zavirio u ispovijedaonicu, žosista ga ovogodišnje korizme miri s milostivim Spasteljem. — U Namuru, u jednoj regimenti žosisti-vojnici dovode 400 ohladnjelih sudrugova k stolu Ljubavi. — U kasarni u N . . . žosista pripravlja unavačenoga socijalistu F . . . na prvu sv. Pričest. U vojnički tabor u O . . . stižu novajlije, gotovo sve sami radnici. Žosisti ih dočekuju, pomažu im prve dane pri čišćenju, spremanju; ako kome nije puca na mjestu, oni ga prišivaju, treba li kome konca, sapuna i drugih sitnarija, žosisti daju od svoga. Ta nesebičnost osvaja, novajlije se tjesnije povezuju uz te »chics types — sjajne momke«. I kad se ovi u nedjelju mašiše misala, da pođu u crkvu, svaki je vodio uza se nekolicinu rekruta i tumačio im duboko značenje svete nekrvne euharistijske žrtve. A i trebalo je, jer su se već dobre godine izredale, otkako su ti stasiti momci zadnjiput klečali pred posvećenom hostijom. — N. T. već je odmakao od dvadesete, a još nije kršten; njegov moral odgovara njegovu poganstvu. Upoznaje se sa žosistom J. M., ovaj ga dokora spremi za sv. krst, a bračni mu život posveti božanskom plodnošću ženidbenoga sakramenta.

*

U jednom odjelu talionice u S . . . među 25 socijalista radi i mladi žosista N. G . . . Nedavno je u istu radionicu kao naučnik ušao i 15 godišnji sin nekog marksiste. Žosista odlučio, da ga privede k Crkvi. No teško je do njega, socijalistički pogledi straže budno nad njim. Za jednoga popodnevnoga odmora žosista mu se prikuči. Iz džepa mu je virio vršak hotice namještenog lista »JOC«. Naučnik radoznavo posegne za glasilom, no žosista ga zadrži i stavi u nutarnji džep. Djetićeva radoznalost poraste i sutradan opet zatraži, da vidi časopis. Borac ga raskrili i obojica se nadviše nad lijepe slike. Odsada je naučnik svake sedmice čitao žosistički tjednik i raspravljao o najistaknutijim člancima. Osobito ga začudio i uozbiljio članak »Poštujte mlade radnice«. Kad su jednoga dana njegovi mnogo stariji suradnici i nadglednici počeli po običaju s kojekakovim prljavštinama, nedorasli im momčić muževno dobaci: »Svi ste vi zamazanci, vi biste htjeli, da i mene zaprljate tim blatom, pa ne bi vam bilo drago, kad bi se tako postupalo s vašom djecom . . .« Stari izbuljiše oči.

Žosistu je taj novi apostol stajao 18 mjeseci tihoća poučavanja, strpljive požrtvovnosti i dugih, dugih molitava.

*

Dvadesetak učenika radničke škole u L . . . dobilo je novčanu pomoć za odulji izlet u Pariz. Prati ih jedan profesor. Među njima se nalaze 4 žosiste. Profesor ni hladan ni vruć, dobar dio učenika marksisti, ostali ni sebi ni svome. U Parizu bi se nekima htjelo, da se na zajednički dnevni red stavi i pohod nekih institucija, u kojima se poštenu obrazi ne vidaju. Profesor se puno i ne nećka, no bude ga prisutnost žosista. Da ne bude neprilike, upita ih, što oni sude. Muževni je odgovor jednoglasno odrezao: »Držimo, da novac nije dan za to, da se kojekuda potepamo; izlet ima dragocjeniju svrhu; uostalom nismo došli u Pariz, da se u njem blatimo . . .« Dnevni se red brzo popunio drugim točkama.

*

Naučnik brijača H . . . u T. jest žosist. Gospodarov jezik nije baš uvijek opran. Žosista neumorno prosvjeduje. Stari se počeo da žaca; kad bi ga koja neotesana mušterija opet povukla za jezik, nadovezao bi tiho, da ga neumoljivi naučnik ne čuje.

*

Rani vlak iz V . . . za Liège svako je jutro kratk miješanim radničkim svijetom. No moralno je ozračje u njem još zadušljivije od fizičkoga. Zatrovala ga je nekolicina derana, koji su se običavali koristiti osobito tamom prorova za svoje mračne lakrdije. Mnogima je to već bilo dozlogrdilo, i žosisti se dadu na posao, da od staje opet naprave pristojan radnički vlak. Nekolicina se njih uvijek držala onih pokvarenjaka: prostote se dočikale duhovitim primjedbama, stisnutim šakama odgovarale su napete mišice. Upozoravalo se konduktera na zakon, a kad on nije baš puno hajao, pošlo se glavaru stanice pa direkciji, a usto se nastavilo s apostolatom u samom vlaku. — Plod toga skupnoga nastojanja nije izostao: nakon mjesec dana u istim se vagonima mogao da vozi najpristojniji obraz, a da se pri tom nije trebao da crveni.

*

Na maloj stanici Carabine svako je jutro natrpano do 100 radnika i radnica u uskoj čekaonici 3. razreda. Javni moral sve dublje tone. Žosisti razlažu stvar željezničkoj upravi i zamole, da se napravi kraj tom bolesnom stanju. Duskora stiže željeno rješenje: radnice odsada mirno čekaju u čekaonici drugoga razreda, koja je dosad zijevala od praznine, a kraj nje se međutim trovale duše.

*

Jedna od najdivnijih stranica žosističkoga heroizma jest njihova » u s k r s n a b o r b a«. Cijelu su korizmu sve duhovne, tjelesne i organizatorne tetive napete, da u što više ognjišta zađe blaga uskrсна vijest, da se što veći broj duša privede godišnjoj ispovijedi i Pričesti. Nitko nije izuzet od žosističkoga utjecaja, a najmanje socijalisti i komunisti. Do lane su marksisti sve moguće učinili, da odbiju tu prodornu snagu Kristovih boraca. Ove su godine nekud klonuli, kao da im se više neda opirati tolikoj ustrajnosti, tako upornoj ljubavi, koja ni pred čim ne preza. A osim toga i nji-

hovi se nekoć zbijeni redovi počinju kolebati, u zadnje ih je vrijeme — među ostalim — strahovito podrmao i pad njihove novčane kule — Radne Banke;⁷ za dan dva bi netragom nestalo sitne uštednje tisuća i tisuća belgijskih radnika, da ih nije pravovremenim zajmom spasio katolički ministar. — Negdašnji komunistički intelektualni vođa, Henri de Man,⁸ javno ispovijeda, da marksizam sa svojim dijalektičkim materijalizmom pretstavlja jedan niži i zaostali stupanj, kojega je život daleko premašio. Sve je to izazvalo silno previranje u marksističkim krugovima, u radničkim masama. Ovi su — pa i crveni — ovogodišnje korizme mnogo prijaznije primili žosističke apostole, nerijetki čak i raskrivenih ruku.⁹ Žosisti su znali upotrijebiti čas milosti. Za ovogodišnje uskrсне propagande razdijelili su više od 600.000 letaka vjerskoga sadržaja i preko 180.000 osobnih poziva k uskrсноj dužnosti. Divna vojska još divnijeg Kralja.

Žosizam provodi u život metodu, što je u svojoj enciklici »*Quadragesimo anno*«¹⁰ zacrtava Namjesnik Kristov: »Kao što u ostalim razdobljima povijesti Crkve tako se i mi danas nalazimo sučelice svijetu,

⁷ Par tjedana iza toga srozalo se i novčano uporište francuskog marksizma: pariska *Banque des coopératives*. Tom se zgodom pokazalo, da marksisti znadu ne samo loše nego i nepošteno gospodariti i to sve na račun sitne uštednje radničkih ruku. Kad su marksisti zapazili, da se Zadrुžna banka neumljivo kliže prema stečaju, razne su socijalističke ustanove počele da izvlače krupne svote. Tako na pr. socijalistička stranka 1,100.000 fr., C. G. T. (socij. opći radni savez) 850.000 fr., federacija sindikata 1,600.000 fr., Sindikat socij. učitelja 1,233.000 fr., Sindikat socij. poštanskih namještenika 877.000, razna socij. udruženja 3,256.000 fr.; ukupno je socijalistička stranka i njeni sindikati izvukla 9,000.000. Dok su tako marksisti osiguravali svoje džepove, dotle su u službenom glasilu »*Fédération des coopératives*«¹¹ dne 10. II. 1934. na usta predsjednika Poissona cinički uvjerali masu siromašnih ljudi, da Zadrुžna banka izvrsno stoji, i da njena bilansa još nikad nije pokazivala takovih uspjeha. Marksisti su imali obraza da to napišu dne 10. II., kada je bilansa pokazivala manjak od 110 milijuna, i kad je njihova C. G. T. dva dana prije brže bolje već izvukla 527.000, dan prije 9. II. Socij. sindikat namještenika 1.150.000, a sindikat pošt. namještenika 320.000 franaka; tako su se marksistički vođe osiguravali prije, no što masa sitnih ljudi započne da povlači svoju teško stečenu uštednju. Zanimljivih pojedinosti o tome donijela je oko polovice svibnja sva velika francuska štampa. (Vidi na pr. *Le Temps* 10. V. 1934. i ss. pa *Rex-Vlan* 19. V. 1934.)

⁸ Vidi na pr. njegovo djelo: »*Au delà du Marxisme*«.

⁹ Značajna je činjenica, da su vrlo brojni žosisti sinovi marksističkih roditelja. Ima pače slučajeva, gdje su roditelji — organizirani socijalisti — uputili svoje mlade k žosistima: »Idite k njima, bit ćete sretniji; to su krasni mladići — ti katolici!«

koji je ponovno zapao u poganstvo. Da se opet dovedu Kristu razni slojevi ljudi, koji ga zanijekaše, prije svega je potrebno, da se među njima samima uzgoje pomoćnici Crkve, koji razumiju njihov mentalitet, njihove težnje, koji i mznadu govoriti srcu jezikom srdačne bratske ljubavi. Prvi apostoli, neposredni apostoli radnika bit će radnici, apostoli industrijskoga i trgovačkoga svijeta bit će industrijalci i trgovci...»

Žosizam je tu veliku psihološku istinu razumio, on je neprekidno ima pred očima: svi vođe, borci, apostoli, urednici svih listova jesu radnici, — i to je uz njegov produbljeni svrhunaravni značaj glavna tajna njegovih nevjerovatnih i uvijek novih pobjeda.

* * *

Lokomotiva sopćući juri obalom Meuse. Po mašti mi se još vrzu razrasle šake i razvijena pleća žosističkih boraca. Ta to su već legije. 85.000 u Belgiji, preko 40.000 u Francuskoj. Već su prebrodili Ocean, spremaju se i u Aziju, a u Afriku su već zašli. I neprestano rastu, rastu... A s njima raste lik rassetog Krista u novopoganskom svijetu.

Približavamo se Bruxellesu. Njegovi mi široki bulevardi iskopavaju iz podsvijesti nemirnu pojavu njemačkoga Židova, koji se prije kakovih 60 godina po njima potucao. Karlo je Marx već bio s Engelsom izdao »Komunistički manifest«, bacio žeru u radničke mase. Belgija je bila jedna od prvih, koja se upalila. Njemačka se istom iza Bismarcka dala na veliko u školu kölnskoga izbjeglice.

A danas? Kolike li promjene! Marksizam na sve strane trpaju u ropotarnicu; a u Belgiji, gdje je žeo prve lovorike, tu mu novo pokoljenje radničke omladine razotkriva nutarnju trulež i mirno ga sprema u mrtvački sanduk, da ne kuži više zraka. Dosta ga je dugo svojim ograničenim materijalizmom trovao.

Dà, Marx — i njegov slijepi vjernik, mongolski križanac s obale Volge, Lenjin — u jednom se kruto prevariše. Držahu radničke i seljačke gomile dovoljno zatucanima, da im se nametnu uske naočale materijalizma, i dovoljno tupima, da se na piramidama njihovih kostiju sazida nakazna avet marksističke diktature. Zaboraviše, da je sitni čovjek — radnik i seljak — mnogo bliže životu, da je sav u nj ukopčan, i da je mnogo dublje prožet njegovim vječnim zakonima; za nj je noetika gotovo istovjetna s ontologijom; kod njega se spoznaja ravna prema bivovanju mnogo više no kod inteligencije, osobito površne inteligencije, kojoj su život i saznanje često dva odijeljena, ako ne oprečna svijeta.

U tom i jest snaga sitnoga čovjeka; zato narod često s mnogo zdravijom i oštroumnijom intuicijom prosuđuje i osuđuje ljude i događaje. I ako su ga privremeno zaveli, duboki vječni zahtjevi

života kod njega najprije izbijaju na javu. Na košćatim leđima tog sitnoga čovjeka — seljaka i radnika — slomila su se već mnoga nasilja, na njima se već lomi i marksistička umotvorina. Staljin to predobro osjeća: diktator radničko-seljačke republike najviše strepi pred ruskim mužikom i ruskim radnikom.

To je paradoks, što ga Marks i Lenjin nijesu previdali. Držali su, da će radničke i seljačke gomile biti najvjernijim dinami-
tom marksističke revolucije: nijesu slutili, da će te iste množice — jednom prosvijetljene — postati najžilavijim lučonošama Krista-Kralja, nosiocima — da, revolucije, no svestranije i radikalnije revolucije od one, kojom je marksizam okrvavio crne ruske oranice, okovao poletne ruske duše. — Njihovo pokoljenje već nadolazi, ono je već tu!

Stj. Tomislav Poglajen D. I.